

METODICKÁ POMŮCKA

k provádění identifikace podle § 10 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „zákon“), převzal úpravu „zprostředkované identifikace“ z předchozí právní úpravy (zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, § 2 odst. 6), s účinností od 1. 9. 2008. Cílem této metodické pomůcky je poskytnout vysvětlení základních principů zákona a stručné vysvětlení postupu při provádění zprostředkované identifikace.

Účelem zákonné úpravy boje proti praní peněz a financování terorismu je:

- zabránění zneužívání finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo k financování terorismu;
- uchování stop po přesunech majetku, včetně záznamu o tom od koho, prostřednictvím koho a ke komu se tyto prostředky přemísťovaly.

Zákon č. 253/2008 Sb. stanoví, že „povinné osoby“ (určené v § 2 zákona – jsou to zejména banky, spořitelní družstva, pojišťovny, směnárny, další úvěrové nebo finanční instituce, kasina, obchodníci s nemovitostmi, některé právní profese, ale i bazary a zastavárny, a také každý další podnikatelský subjekt pokud přijímá platbu v hotovosti v hodnotě nad 15.000 EUR) musí ve stanovených případech (§ 7 zákona) provést identifikaci všech účastníků obchodu. Při této identifikaci musí být fyzická osoba, ať už je účastníkem obchodu přímo nebo jako osoba jednající za právnickou osobu vždy identifikována osobně, tedy „tváří v tvář“. Požadavky kladené na provádění identifikace jsou stanoveny v § 8.

Z této povinnosti jsou přípustné pouze dvě výjimky, a to v případech

1. zastoupení na základě plné moci (§ 8 odst. 3 zákona), kdy je „tváří v tvář“ identifikován zmocněnec;
2. zprostředkované identifikace podle § 10 zákona, kterou, „jestliže provedení první identifikace klienta povinnou osobou podle § 8 odst. 1 brání vážné důvody, na základě žádosti klienta nebo povinné osoby může provést notář anebo v přenesené působnosti krajský úřad nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností“ (§ 10 odst. 1 zákona).

POUŽITÉ ZKRATKY:

FO	fyzická osoba
IČ	identifikační číslo ekonomického subjektu podle § 21 z.č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OR	Obchodní rejstřík
PO	právnická osoba
RŽP	Registr živnostenského podnikání
TZ	trestní zákon

ZPROSTŘEDKOVANÁ IDENTIFIKACE

- Má vždy formu „veřejné listiny“, tedy mezinárodně uznávaného dokumentu, který požívá zvláštní ochrany (viz § 176 TZ – padělání a pozměňování veřejné listiny). Pro její použití v zahraničí (nebo přijetí ze zahraničí k použití v ČR) je nutná mezinárodní smlouva (dvou- nebo vícestranná, například Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin, přijatá 5. října 1961 v Haagu, vyhlášená ve Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 45/1999 Sb., jejímž účastníkem je i ČR) nebo tzv. „superlegalizace“.
- Provádí se vždy pro konkrétní „povinnou osobu“ a to buď na její žádost, nebo na žádost jejího klienta – osoby, která má být identifikována. Tato skutečnost se označí do textu

veřejné listiny. Forma žádosti není v zákoně stanovena, nemusí být písemná a nemusí být konkrétně doložena – stačí tedy prohlášení identifikované osoby, že identifikace má být provedena na její žádost, nebo na žádost „povinné osoby“ XY, která však musí být konkrétně specifikována tak, aby ji nebylo možno zaměnit s jiným podobným subjektem (obchodní firma nebo název, IČ, adresa).

- V žádosti musí být uveden účel identifikace (např. založení účtu, uzavření smlouvy o úvěru, leasingu, jiné obchodní smlouvy apod.), který se zapíše i do textu veřejné listiny. Pokud například v písemné žádosti je označen nedostatečně, musí identifikovaná osoba tento účel blíže specifikovat. Nepostačí obecné označení (např. „založení účtu“), je třeba co nejpřesněji označit konkrétní transakci nebo konkrétní (dlouhodobý) obchodní vztah, pro který se identifikace provádí (např. typem účtu – žirový, podnikatelský, ...).
- Identifikační údaje uvedené v § 5 zákona jsou rozděleny pro případy, kdy se identifikuje FO nebo PO. Je přitom třeba odlišit, které údaje je třeba zjistit (například i dotazem a ústním sdělením identifikované FO, případně písemným sdělením identifikované PO) a které je nutné ověřit v příslušných dokladech:

a) Identifikace FO:

- zjištění jména a příjmení, případně všech jmen a příjmení, rodného čísla (u občanů ČR a osob, kterým bylo rodné číslo přiděleno orgány ČR na základě povolení k pobytu), u ostatních data narození, místa narození a dále pohlaví, trvalého nebo jiného pobytu a státního občanství, a
 - ověření těchto údajů z průkazu totožnosti¹⁾, jsou-li v něm uvedeny; pokud některý údaj v dokladu uveden není, zjistí se např. prohlášením identifikovaného;
- ověření shody podoby s vyobrazením v průkazu totožnosti:
 - tato shoda se ověřuje; identifikující porovná skutečnou fyzickou podobu osoby s jejím vyobrazením v dokladu; jedná se o zákonné vyjádření povinnosti provádět identifikaci „tváří v tvář“;
 - vznikne-li pochybnost o totožnosti osoby s ohledem na rozdílnost vzhledu ve skutečnosti a na vyobrazení v průkazu totožnosti, identifikující identifikaci podle tohoto dokladu odmítne a pro identifikaci vyžádá jiný průkaz totožnosti;
- ověření čísla a doby platnosti průkazu totožnosti a zjištění orgánu nebo státu, který jej vydal;
- jde-li o FO provozující podnikatelskou činnost (má-li být účastníkem obchodu jako podnikatel), též zjištění její obchodní firmy, odlišujícího dodatku nebo dalšího označení a IČ;
- porovnání některých zjištěných údajů z dalšího podpůrného dokladu, kterým může být jiný průkaz totožnosti, ale i jiný důvěryhodný doklad, u něhož není podmínkou, že byl vydán státním orgánem (např. rodný list, zaměstnanecký průkaz, potvrzení pobytu apod.)²⁾;
- k veřejné listině o identifikaci se připojí kopie všech dokladů, jimiž jsou dokládány identifikační údaje.

1) Průkazem totožnosti se pro účely zákona rozumí doklad vydaný orgánem veřejné správy, v němž je uvedeno jméno a příjmení, datum narození a z něhož je patrná podoba, popřípadě i jiný údaj umožňující identifikovat osobu, která doklad předkládá, jako jeho oprávněného držitele (§ 4 odst. 6 zákona).

2) Ověření podle dalšího tzv. „podpůrného“ dokladu není podmínkou, ale je závislé na úvaze identifikujícího podle okolností konkrétní identifikace; pokud jej identifikující vyžaduje, je identifikovaný povinen tento požadavek splnit.

aa) Identifikace FO zastoupené na základě plné moci (§ 31 a násl. ObčZ):

- do veřejné listiny o identifikaci se uvedou základní identifikační údaje účastníka obchodu (zmocnitele), které lze zjistit z plné moci, nebo sdělené zmocněncem, nejsou-li v ní uvedeny:
 - o jméno a příjmení, případně všechna jména a příjmení, rodné číslo nebo datum narození, pohlaví, místo narození, trvalý nebo jiný pobyt, státní občanství;
 - o u FO provozující podnikatelskou činnost, jestliže má být účastníkem obchodu jako podnikatel, její obchodní firma, odlišující dodatek nebo další označení a IČ;
- k veřejné listině o identifikaci se připojí originál nebo úředně ověřená kopie plné moci s úředně ověřeným podpisem zmocnitele (§ 10 odst. 3 zákona),
- k veřejné listině o identifikaci se připojí kopie dokladů, z nichž se zjišťují identifikační údaje zmocněnce;
- jestliže za FO jako účastníka obchodu (zmocnitele) vystupuje jako zmocněnec jiná FO, provede se identifikace zmocněnce podle příslušných ustanovení o identifikaci FO;
- jestliže za FO jako účastníka obchodu (zmocnitele) vystupuje jako zmocněnec PO, provede se identifikace zmocněnce podle příslušných ustanovení o identifikaci PO, a
 - o k veřejné listině o identifikaci se připojí originál (event. ověřená kopie) plné moci s úředně ověřeným podpisem statutárního zástupce zmocněné PO, kterým pověřuje konkrétní FO, aby místo ní jednaly za zmocnitele, a
 - o provede se identifikace všech FO, které místo zmocněnce mohou jednat v konkrétním obchodu za zmocnitele, podle příslušných ustanovení o identifikaci FO (včetně kopií příslušných dokladů).

b) Identifikace PO:

- zjištění „obchodní firmy“ (tj. názvu, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku) nebo názvu včetně odlišujícího dodatku nebo dalšího označení;
- zjištění jejího sídla (skutečného místa podnikání);
- zjištění IČ nebo obdobného čísla přidělovaného v zahraničí;
- zjištění jména, případně všech jmen a příjmení, rodného čísla nebo data narození, místa narození, pohlaví, trvalého nebo jiného pobytu a státního občanství osob, které jsou jejím statutárním orgánem nebo jeho členem (statutárním orgánem PO je ten, kdo je oprávněn činit její právní úkony – viz § 20 odst. 1 ObčZ);
 - o identifikační údaje PO se zjišťují z platného výpisu z rejstříku, v němž je povinně evidována (OR, RŽP, event. jejich cizozemské obdoby u PO registrovaných v zahraničí) nebo jiného platného dokladu prokazujícího její existenci;
 - takový doklad musí být důvěryhodný, v originále nebo ověřené kopii; je-li doklad starší než 6 měsíců, je jeho věrohodnost podstatně snížena;
 - předkladatel musí být vždy dotázán, zda všechny v dokladu uváděné údaje jsou platné v době předložení a pokud došlo ke změně, která se v dokladu dosud nezobrazuje, doložit tuto změnu dalšími doklady, např. potvrzením, vystaveným touto PO;
 - o je-li statutárním orgánem nebo jeho členem právnická osoba, dále zjištění její obchodní firmy nebo názvu včetně odlišujícího dodatku nebo dalšího označení, jejího sídla a identifikačního čísla nebo obdobného čísla přidělovaného v zahraničí a zjištění identifikačních údajů osob, které jsou jejím statutárním orgánem nebo jeho členem;
- zjištění většinového společníka (tj. společníka, který má většinu hlasů plynoucích z účasti ve společnosti, viz § 66a odst. 1 ObchZ) nebo ovládající osoby (tj. osoby, která

přímo nebo nepřímo vykonává rozhodující vliv na řízení nebo provozování podniku, např. ovládá 40% a více akcií; může se jednat i o více osob jednajících ve shodě – viz § 66a odst. 2 a další ObchZ);

- pokud uvedené skutečnosti nevyplývají z předložených dokladů k identifikaci PO (např. 100% akcionář zapsaný v OR), je nutno je doložit jiným dokumentem, např. zápisem z jednání orgánů PO, potvrzením vystaveným touto PO, nebo svým prohlášením;
- identifikace FO, která jménem PO bude jednat v konkrétním obchodu, který je důvodem k identifikaci (může jí být buď statutární orgán nebo jeho člen, pro něž oprávnění činit právní úkony této PO vyplývá ze smlouvy o jejím zřízení, ze zakládací listiny nebo ze zákona, nebo zmocněnec na základě plné moci s úředně ověřeným podpisem):
 - tato jednající osoba se identifikuje podle ustanovení o identifikaci FO (tváří v tvář);
 - pokud její oprávnění jednat za PO nevyplývá ze zákona a z dokladů o identifikaci PO (např. statutární orgán nebo jeho člen, prokurista zapsaný v OR, likvidátor, atd.), je nutno toto oprávnění doložit potvrzením právnické osoby, podepsaným statutárním orgánem nebo jeho členem, nebo jiným dokladem (např. rozhodnutím soudu o jmenování likvidátora);
 - pokud zástupce PO jedná na základě plné moci (§ 31 a násl. ObčZ), připojí se originál nebo úředně ověřená kopie plné moci s úředně ověřeným podpisem zmocnitele k veřejné listině o identifikaci (viz § 10 odst. 3 zákona);
- k veřejné listině o identifikaci se připojí kopie všech dokladů, z nichž se zjišťují identifikační údaje.

bb) Identifikace PO zastoupené na základě plné moci jinou PO:

- provede se identifikace PO, která je účastníkem obchodu (zmocnitele) v plném rozsahu;
- provede se identifikace zmocněné PO (zmocněnce) podle příslušných ustanovení o identifikaci PO;
- provede se identifikace všech FO, které místo zmocněnce mohou jednat v konkrétním obchodu za zmocnitele, podle příslušných ustanovení o identifikaci FO;
- k veřejné listině se kromě kopií dokladů, z nichž se zjišťují identifikační údaje zmocněnce a osob, které místo něho mohou jednat v konkrétním obchodu za zmocnitele, připojí originál nebo úředně ověřená kopie plné moci s úředně ověřeným podpisem zmocnitele a originál plné moci nebo úředně ověřená kopie s úředně ověřeným podpisem statutárního zástupce zmocněné PO, kterým pověřuje konkrétní FO, aby místo ní jednaly za zmocnitele (§ 10 odst. 3 zákona).

Obsah veřejné listiny o identifikaci:

1. označení orgánu, který provádí identifikaci a sepisuje listinu o identifikaci - „záhlaví“ podle § 111 odst. 2 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, event. podle § 70 odst. 2 zák. č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů;
2. číslo jednacích orgánů podle bodu 1;
3. označení typu listiny slovy „veřejná listina o identifikaci podle § 10 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu“;
4. údaj, na čí žádost je identifikace prováděna a základní identifikační údaje povinné osoby, pokud je prováděna na její žádost (obchodní firma nebo název, IČ, adresa)

- v případě žádosti tlumočené identifikovaným se uvedou podle jím sdělených údajů, což se do listiny poznamená,
 - v případě písemné žádosti se tato žádost nebo její kopie připojí k veřejné listině o identifikaci;
5. účel identifikace – musí být uveden co nejkonkrétněji, tedy k jakému obchodu, službě či produktu poskytovanému povinnou osobou má být identifikace využita;
 6. vlastní identifikace v rozsahu údajů uvedených výše podle typu identifikované osoby;
 7. prohlášení identifikované FO (osoby identifikované jako zástupce PO, zmocněnce nebo FO jednající místo zmocněnce) o účelu provedené identifikace a o potvrzení správnosti identifikace, případně o výhradách k provedené identifikaci;
 8. podpis identifikované FO (případně všech identifikovaných FO jednajících místo zmocněnce) jako potvrzení správnosti jí uváděných údajů;
 9. seznam příloh listiny o identifikaci s uvedením obsahu a počtu listů jednotlivých příloh;
 10. pořadové číslo, pod kterým je listina o identifikaci zapsána do evidence listin o identifikaci;
 11. místo a datum sepsání listiny o identifikaci (případně také místo a datum, kde a kdy k identifikaci došlo, jsou-li odlišná od místa nebo data sepsání listiny o identifikaci);
 12. podpis pověřeného pracovníka orgánu, který identifikaci provedl; vždy se vypíše jméno, příjmení, a funkce;
 13. otisk úředního razítka orgánu; vzhledem k tomu, že se jedná o výkon přenesené působnosti, použije se ve smyslu § 5 zákona č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky³⁾, kulaté razítko se státním znakem a označením orgánu (§ 6 zákona č. 352/2001 Sb.⁴⁾).

K veřejné listině o identifikaci se připojí kopie všech dokladů, z nichž byly zjišťovány identifikační údaje, při dodržení těchto podmínek:

- jedná-li se o vícestránkové doklady (např. cestovní pas), připojí se kopie těch stránek, z nichž byly údaje k identifikaci čerpány;
- není povinností toho, kdo sepisuje veřejnou listinu o identifikaci, pořizovat kopie; ani k tomu nemusí být vždy dostatečně technicky vybaven – v tom případě jejich zhotovení a dodání k sepsání veřejné listiny o identifikaci zajistí žadatel nebo identifikovaný;
- pokud kopie dokladů nejsou pořizovány tím, kdo sepisuje veřejnou listinu o identifikaci, identifikující zkontroluje, zda kopie jsou skutečně pořízeny z dokladů, předkládaných k identifikaci;
- kopie musí být dostatečně zřetelné, čitelné, musí být rozpoznatelná podoba identifikované FO na kopii vyobrazení v průkazu totožnosti a kopie musí být zhotoveny technikou, která zajistí jejich použitelnost po zákonem stanovenou archivační dobu (nejméně 10 let – viz § 16 zákona) – nikoli tedy např. termografické kopie;
- kopie se neověřují (u osobních dokladů je to přímo zakázáno – viz § 9 písm. a) zákona č. 11/2006 Sb.);
- kopie dokladů předložených k identifikaci jsou ze zákona povinnou součástí veřejné listiny o identifikaci, k jejich pořízení tedy není třeba výslovný souhlas identifikovaného;

3) Malý státní znak užívají oprávněné osoby uvedené v § 2 písm. a) až t) na rozhodnutích a jiných úředních aktech nebo na listinách osvědčujících důležité skutečnosti, vydávaných při výkonu své zákonem stanovené působnosti; může být též vyobrazen na mincích České republiky.

4) (1) Razítko, na němž je vyznačen malý státní znak, je kulatého tvaru o průměru 20 mm, 25 mm nebo 36 mm; malý státní znak je vyobrazen uvnitř kruhu, na jehož obvodu je označení oprávněné osoby, popřípadě i označení její organizační součásti a sídla (dále jen "úřední razítko"). Používá-li oprávněná osoba více úředních razítek, musí tato razítka obsahovat i pořadová čísla. Otisk úředního razítka je jednobarevný.
(2) Úřední razítko nesmí obsahovat velký státní znak.

- kopie je třeba spojit s veřejnou listinou o identifikaci neoddělitelně do jediného svazku (např. prošíáním kancelářskou sešívačkou, přelepením a otiskem úředního razítka umístěným částečně na přelepce a částečně na vlastní listině).

Veřejná listina o identifikaci s neoddělitelně připojenými přílohami upravená podle shora uvedeného se předá identifikovanému k doručení příslušné „povinné osobě“ – úřad doručování nezajišťuje a není odpovědný za doručení této veřejné listiny.

Sepsání veřejné listiny o identifikaci může osoba oprávněná k jejímu sepsání odmítnout, jestliže:

- doklady předložené k identifikaci nejsou důvěryhodné, např.:
 - o doklad není celistvý,
 - o doklad je poškozený nad obvyklou míru běžného používání,
 - o doklad je neplatný např. z důvodu omezení lhůty platnosti,
 - o údaje v dokladu nesou známky neoprávněného zásahu (přepisování nebo opravy),
 - o údaje v dokladu jsou nečitelné, byť i jen částečně,
 - o fotografie nebo vyobrazení držitele nese známky úprav, výměny nebo obdobného zásahu,
 - o fotografie nebo vyobrazení držitele neodpovídá jeho skutečnému vzhledu v době identifikace,
 - o doklad z jiných důvodů vzbuzuje podezření z padělání;
- z jednání identifikovaného vyplývá (mimo zastoupení na základě plné moci) že nejedná svým jménem nebo že zastírá, že jedná za jinou osobu;
- z žádosti nevyplývá jednoznačně konkrétní účel identifikace;
- z informací, které má pracovník orgánu oprávněného k sepsání veřejné listiny o identifikaci vyplývá, že
 - o jednající osoba uvádí nepravdivé údaje;
 - o tato veřejná listina má být jakýmkoli způsobem zneužita k legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo k financování terorismu.

EVIDENCE

Správní úřad vede samostatnou evidenci veřejných listin o identifikaci, která bude obsahovat údaje podle § 10 odst. 5 zákona:

- a) pořadové číslo a datum sepsání,
- b) údaje o identifikované osobě
 1. jméno, příjmení, trvalý nebo jiný pobyt, rodné číslo nebo datum narození identifikované fyzické osoby nebo fyzické osoby jednající za identifikovanou právnickou osobu,
 2. v případě identifikace právnické osoby její obchodní firmu nebo název včetně odlišujícího dodatku nebo dalšího označení, identifikační číslo a sídlo,
- c) účel identifikace.

Evidence listin o identifikaci se vede po dobu kalendářního roku. Po jejím uzavření je uložena po dobu 10 let (§ 10 odst. 6 zákona).

ZPOPLATNĚNÍ

Provedení je zpoplatněno podle části I položky 10 písm. c) přílohy k zákonu č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, částkou 200,- Kč za „provedení identifikace a sepsání veřejné listiny o identifikaci“.

ZÁVĚREM

O vydání veřejné listiny o identifikaci nevydává příslušný správní orgán rozhodnutí, na její vydání se vztahuje část čtvrtá zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.